

Any XI Núm 420
ARFA 29 de febrer. 1928

DEU I PATRIA

PRUS
Artá, i comarca any 4 Ptas.
A fora id 6 »
Exuanger id 10 »

Croquis artanencs

Diada de St. Antoni Abat

111

Ara vé ço que en podriem dir la part literària de la festa, i vosaltres ja entendreu que ens referim a l'Argument, b çí de història posada en rims. Es una venerable consuetut artanenca tan intimament lligada av aquest jorn festivalqueromandria mutilat si mai per mai s'abolha —Deu no ho vulla!— i ho plorarien amb llàgrimes de sang les persones que estimen la nostra tradició. Creim sincerament que és allò més notable que se fa aquí per Sant Antoni i podem assegurar que aquesta usansa és del tot desconeguda en els altres pobles de Mallorca i així, si quelcom és nostre, exclusivament nostre i original és la costum de cantar l'Argument. Es una flor de tradició que just va aferrar en aquesta terra be neïda on encara hi difón el seu perfum

El seu origen s'amaga dins l'espessa calitja del temps passat i ningú, ni els més vells, sab donar-ne raó i valdria la pena de fer-ne un estudi, car és un punt interessantíssim per l'història artanenca. Mes, nosaltres — ho hem de confessar per més que ens requi — no veim de quina part ens pugui venir la claror que il·lumini el camí fosc i esborradic essent com és absoluta la manca de documents. Si les generacions passades haguessin tinguda una amor més reflexiva a les coses nostres, ens haurien guardada íntegra la colecció de totes les glosades que constituïrien avui per avui un monument inapreciable, una font on anar-hi a beure els historiadors, i servirien admirablement per aclarir moltes coses que ara s'

oculten darrera la tenebrosa cortina de l'obliança. Si no fos per aquesta incúria, que tantes relíquies de la tradició ha deixades perdre, no estiríem tan a les fosques sobre la manera com va iniciar-se aquí l'estil juglaresc de cantar-se l'Argument. Però, ja que no podem dir quant ni com va comensar, direm ço que és amb escrupulosa fidelitat. L'Argument és una sèria llarga de cançons de sis mots o versos octosil·làbics que consonen el primer amb el quart i el quint, el segon amb el tercer i sisé, on s'hi contenen els principals esdeveniments del poble durant l'any passat. Veieu-ne una mostra :

Molt de temps va estar plo-
guent

i els sementers va anegar,
no hi havia comellar
que no paresqués torrent;
flavors se tirà de vent
i els arbres va espenyar.

Té tonada pròpia d'un aire més aviat seriós que alegre, i conserva, intacta, per mercé de Deu, la seua ingènua simplicitat primitiva, sense els recargolaments i afegitons que molts de pics trobam en les altres melodies populars, talment com ho requereix la gravetat de l'història. Entre l'any, mai la senten, com si temessen desfigurar-la i fer-li perdre la seua fresca encisadora que's semblant, a la de les flors camperoles i bosquetanes brufades de rou matinal; però durant aquests dies la canten amb tanta d'insistència que e's qui no la saben l'aprenen si us plau per força, i s'arrapa tan fort a la memòria que jamés la poren ob idar ni desllapissar-se'n, i, després de la festa, encara us

brunza a l'entorn a guisa d'una
 abella impertinent. Us segueix
 fins que us colgau i en llevar-yos
 ja us torna a rondinar.

A Artà sempre s'és conserva-
da, amb gran prestigi, la raça
dels glosadors, rapsodes redi-
vius, personatges semidivins,
pels quals el broli de ~~l'inspiració~~
mai s'estronca, i, si no hagués
de pareixer apassionat per les
coses artanenques, diria que
aquest poble, entre tots els de
Mallorca, té una primacia indis-
cutible en aquest ram. Avui no
tendrem espai ni lleure per par-
lar llargament dels glosadors
que són els qui componen l'Ar-
gument, però us prometem de
cert que no ens passarà per malla
aquest tema. Doncs, els glosa-
dors de l'Argument són gent
pacífica i reposada que, dia per
dia, prenen nota de cap, de tot
quant s'esdevengui d'una mica
de relleu, i ho retenen fortament
amb llur memòria prodigiosa i
tenaç, acrescuda per l'exercici
constant. I així com recullen
els materials, les van obrant en
l'obrador de la seua fantasia per
tal de que sense presses, a final
d'any, la feina sia enllestida.

Com és de raó, comensen la glosad i invocant el sant nom de Deu, «ab Jove principium», que diria el suavi-sim Virgili, i demanant llecència an el senyor Batle i encara an el senyor Rector per poder cantar l'Argument. I segueix per la meteorologia que tant preocupa an els pagesos. Diuen si va ploure a bastament o no per abeurar els sementers; si caigué neu i escuixà les oliveres que són tan trencadisses; quines mal-tempsades hi haguè; si els torrents sortiren de mare i feren saragalls o si el temps fou eixut i els nigulats borrers que només mostraren l'aigua sense donar-ne; si la calor fou carregada o l'hivern cruu i aspre. Tot seguit passen revista an els

arbres dient si la boira va espor-
gà la boirada dels cirerers, si
els oliverars estaven gaire un-
tats d'oliva. quin esplet feu el
pomeral o si sorti fallat i si frui-
taren els garrovers, les figueres
i els ametlers. I no s'olviden de
si els sembrats goixaren, criaren
cuc, o foren envaits de cugula i
jui; si l'any va esser buit, o el
revés, tan plè que hagueren d'
engrandir els graners i sitges i
apuntalar la sala perquè no s'
esbucàs amb greu ruina: si sortí
pastura pel bestiar, an a quin
preu anava i de quines malalties
fou passonat. Ni deixen de con-
signar si els braços tingueren
feina, les desgràcies que ocorre-
gueren: un dit escapat, una
cama trencada, un peu engru-
nat; els incendis; brègues nota-
bles millorès públiques, anome-
nant ho tot, pessa per pessa,
sense ometre ni un detall que
puga interessar an els venidors;
els naixements, defuncions, ma-
trimonis i, finalment, declaren
com han nom els quatre canta-
dors de l'Argument i el qui l'ha
dictat, acabant sempre amb
aquestes insubstituïbles paraules
que tothom respecta com si fos-
sin la forma d'un sagrament:
diguem visca Sant Antoni!

Com a pèndix a la glosada hi
sol haver les cançons de les
fadrines i aquí hi surt, si van
engomades per enganar els ber-
gantells, si duen les falces així
o allí, si se tonea la cabellera
que abans les servia d'oroament
i ara la consideren com una
nosa, si se destrueixen i afollen
la cara amb pasta de ca l'adro-
guer...

Quant els glosadors tenen
compost l'Argument criden qua-
tre jovençans—quatre per hom-
—i per fer-los dur de memòria,
com està establert, aquella res-
telleria o tirallonga de cançons
s'hi han de posar una mesada
abans de la festa; car, ni els que
ensenyen ni els que aprenen, per
regla general, no saben gens de
lletra i tot s'arregla a viva veu i
a força de repetir amb una pa-
ciència que recorda la de Job.
El mestre, tan il·lustrat com sos
deixebles, els ho ha d'aficar
dins el cervell «tunsione pluri-
ma», amb el mall de la repetició,
com un qui afica un clau dins
una penya molt closa i molt
compacte.

Un parell de dies abans de la
festa ho duen a la censura, vull
dir, van a cantar l'Argument an
el Batle major perquè si ha res
que esmenar els hi fassa avi-
nent. Anys enrerà els cantadors
formant estols de quatre—cada
glosador tenia el seu—i seguint
la processó que ja hem descrita,
se presentaven a la Plaça major
encavalcats en sengles mules
amb l'ensellament novell i fla-
mant: bast, baiasses i una bona
pell de moltó, flonja com un
matalàs. Mes, ara ja hi van dins
un carro que vol esser triunfal
engalanat amb un pi a cada cor-
naló, i sembla que la susdita
usança s'imposarà d'una manera
definitiva, malgrat les protestes
dels artanencs de gust contra
aquesta absurda innovació.

Després que el bestiar ha ro-
dat una bella estona l'illeta de
la plaça, rebent aigua beneïda i
satisfent els cavallers cada cop
que voten un tribut voluntari a
St. Antoni que els obrers recu-
lleixen parant una ampla bassi-
na de llautó amb el fons repujat,
tothom s'arremolina al entorn
dels cantadors que alsen la veu
part damunt aquella maror de
gent i cada final de vers, acabat
en sec, fa l'efecte d'una aresta
tallant o d'un cire agut de pe-
dra viva. Allò és una acaramul-
lament de carn humana i els
balcons, els terrats i les fines-

tres n'estàn plens que no poden
més. Els cantadors exerceixen
una meravellosa atracció da-
munt els qui escolten i per això
s'hi acosten sense voler i si tro-
ben obstacles permaneixen en
l'actitut d'un qui té un gran
desig insatisfet. Després, duran-
la resta del dia, i els dissaptes,
diumenges i festes, fins ben a-
prop de la Quaresma, van a les
cases particulars per si tenen el
gust de sentir l'Argument. I se
colloquen (millor diem, se col-
locaven, perquè enguany ja no
observaren aquest ceremonial)
d'aquesta conformitat: s'asseuen
un davant l'altre, donant-se la
cara de dos en dos. Llavors
afirmen el co'z dret damunt el
genoll dret, s'aguanten la galta
amb la mà i el braç serveix de
puntal an el cap apesantit, pre-
nvat d'idees i cançons. Amb els
ulls foguejants, estremits de cap
a peus per la força de l'inspira-
ció, després d'haver tossit, d'
una vegada, per tot el temps
que durin les cançons, comen-
sen l'Argument sense fer cap
aturada, ni per beure ni per
descansar.

Deu vulga que no se perdi mai
aquesta usança, tan bella, tan
artanenca, i, ensems, tan profi-
tosa, relíquia i joell de l'antigor
que ens llegaren els nostros a-
vis.

FELIX

Vida socia

"SOCORROS MUTUOS ARTANENSES"

Aquesta sociedad, domiciliada en
la Caixa Rural d'Artà segueix du-
guent vida pròspera. Diumenge pa-
ssat celebrà la Junta general ordi-
nària amb molta animació dels so-
cis, que se veu que s'interessen per
ella.

L'any passat se va acordar au-
mentar en un cinquanta per cent el
subsidi diari que se dona an els socis
malalts. De manera que pagant una
pesseta mensual fins ara n'han co-
brades 3 diàries en cas de malaltia
i els qui en pagaven dues mensuals
tenien sis pessetes diàries. Enguany
s'ha modificat l'acord en el sentit de
que cobrin el 50 pç d'aument just
els qui estiguin rendits dins el llit,

i al aixecar-se percebin just la quo-
ta reglamentaria, qui és el doble
diari de la cuota mensual.

S'acordà sol·licitar de la Caixa Ru-
ral que vegi amb que podria ajudar
als socis d'aqueixa secció en cas d'
invalidesa.

Se feu l'elecció per cubrir els cà-
rregos que vacaven quedant elegits
pels vocals del Concili de Vigilancia
D. Antoni Missinat Casellas (a) Gara-
meu i D. Baltasar Movà (a) Gasar.
Per la Junta Directiva foren reelegits
el vicepresident D. Bartomeu Cur-
sach (a) Torres, el vicesegretari D.
Arnau Pascual (a) Poll i el caixer
D. Bartomeu Alzina; per vocal fou
elegit D. Manuel Llaneras (a) Serra.
El moviment de diners és estat:

Entrades pel fons de malaltia
pesetas. . . . . 674'75
Id. id de morts . . . . . 46'50

Total. . . . . 721'25

Sortides. Per gastos . . . 118'20
Subsidis a malalts . . . . 423'00
Reintegres. . . . . 18'10

Total. . . . . 559'30

Sobrant d'enguany . . . 161'95

Els malalts que han cobrades dietes
per malaltia durant l'any són

Juan Cursach (Buñola) 22 die-
tes a 3 pesetes . . . . . 66'00

Francesc Solivellas (a) Mo na
per 24 id. a 6 . . . . . 144'00

Bartomeu Alzina (a) Blay 25
id. . . . . 75'00

Total . . . . . 285'00

Total d'entrades desde el prin-
cipi. . . . . 3870'15

Id pagat . . . . . 1080'00

Queden actualment en fons 2783'15

Com se veu, la vida d'aquesta
sociedad és pròspera i tenim el gust
de publicar aqueixes notes per
aquells artanencs que están a l'edat
d'apuntar-s'hi, i sia per negligència
sia per ignorància no ho fan.

Convé que en estar bons se pen-
si per quan estan malalts i per medi
d'aquesta mutualitat els associats
tenen assegurat el jornal el dia que,
desgraciadament, se rendesquen.

De Son Servera

Diumenge dia 19 del corrent uns
quants joves d'aquesta vila parti-
ren d'excursió per anar a visitar el
Santuari de Bon Any. Després re-
gressaren ben contents d'haver fet
aquest passeig. A l'excursió la feren
amb bixicletes.

—Aquest any sa rue se va fer an
el barri de foravila essent els orga-
nizadors en Lluís Ballester i en Toni
Gil (a) Rum.

Cada vespre els premits foren o-
torgats en el teatre «Unión». El diu-
menge foren premiades les Sres. Ca-
talina (a) Reveta, senyora del Cabo
de carabiners, D^a. Maria Nebot (a)
Monja, la fia del guardia Lliteres i la
nina de na Maria (a) Salera. El di-
lliuns en Xerafi Nebot (a) Rebost i
En Sebastià (a) Capdu. El dimars
Maria Nebot (a) Monja i en Juan (a)
Rovegó. Dimarts darrer dia de càr-
naval després d'haver acabat la rue

hei hagué ball an el teatre «Unión»
que s'omplí de tot. Donam la més
completa enhorabona als organisa-
dors.

DESGRACIA—La tengué en To-
ni (a) Poll dijous caiguent de damunt
una olivera fent-se unes quantes feri-
des pes cap.

El metje titular li hague de dar
nns quants punts. Li desitjam pronta
milloransa.

Mort.—Martí Andreu (a) Jan morí
després d'estar set anys rendit; a
edat bastant avançada. A. C. S.

També morí després de llarga
malaltia ahir dia 20 l'amo'n Juan
Brunet Esteve (a) Fetget. Fonc en
vidi persona d'honradesa intaxa-
ble, desempeñà repetides vegades
el càrrec de segretari del llotjat mu-
nicipal. La seva mort, encara que es-
perada, és estada molt sentida, po-
sant-se de manifest les simpaties de
que gosava el difunt en la acompa-
nyada i funerals en sufragi de la se-
va ànima.

L'any 1921 primer centenari de l'
aixecament del cordó sanitari, en
aquest poble atacat per la peste bu-
bónica, regala una preciosa imatge
de Sant Ignaci a la Parròquia.

Acompanyam amb el sentiment
a la seva família i especialment a sa
mare i al seu germà l'amo'n Bírto-
meu i al seu germà polític D. Miquel
Nebot Medge de St Llorens Al cel sia.

—Enguany predica els sermons de
la corema el Rt. D. Nofre Bonnin de
Manacor.

Corresponsal

DE CA NOSTRA

DEL TEMPS

Després d'una llarga collada
de bon temps amb dies molt
bons, divenres passat se des-
baratà: va fer dos dies molt
humits i fins brusquinetjà. En
la nit del dissapte, feu una pe-
tita saó i a la dematinada se
mogué una forta ventada que
durà tot el dia. Diumenge a
vespre tornà ploure molt i per-
sisteix encara el temps humit.

AGRICOLAS

La llarga temporada bona
que ha feta a principis de fe-
brer ha permès als conraders
adelantar molt els treballs d'
entrecavada i sembra d'arbres,
patates, etc. propis d'aquest
temps. Ara se desitjava una
saó i s'ha obtenguda; lo qual
ha agradat molt als conraders

que entreveuen una bona a-
nyada. Per de pronte els sem-
brats van molt be, i ben sans.
Els ametlers carregaren mol-
tíssim de flor i ara duen un
bon esplet d'ametlons que, si
la borrasca no 'ls esveeix, do-
narau gran riquesa a la nostra
comarca.

ESTAT SANITARI

Fora dels costipats, que en
aquest temps abunden molt,
no hi ha gaire malalties. En la
desena no hi ha hagut cap
mort. Gracies a Deu.

DEL TEMPORAL

Segons notícies, amb la ven-
tada del diumenge passat a la
mar levantina s'hi mogué un
temporalàs que arribà a ser
molt feresst devers Calarratja-
da, de manera que les barques
de dins Cala-gat corrien perill
ferm; però no era possible a-
tracar-s'hi. A mitjan capves-
pre el temporal rompé les
amarres a la barca de l'amo
Antoni Moll (a) Miqueliet que
quedà a mercè de les ones, i
s'estrellà contra les penyes
devers les 9 del vespre. Aques-
ta barca desplaçava una xixan-
tena de tonelades i havia de
sortir prest amb carregament
de metro; tenguent-ne ja a
bordo unes 11 tonelades. Les
pèrdues són considerables.

VIATICADA

Dissapte passat rebé els
Sants Sagraments sa madona
Virella de davant ca Na Colo-
ma Roja que fa molta estona
que p teix. Deu li ajudi

BENVENGUT

Amb grau sorpresa per sa
família que no sabia res del
seu viatge, arribà d'América,
diumenge passat D Melción
Bestard (a) Melsión. Sia ben
arribat.

EXCURSIO

El darrer dia, feren una ex-
cursió de companyerisme els
socs del Círculo Artàense,
els quals anaren a les platges de
la Torre aont hi feren un bon
dinar en el que abundà la ale-
gria.

Banco Catalán Hipotecario

PALMA DE MALLORCA

Oficinas Provisionales

VALLORI 2

Telégramas: BANKAIP

Teléfono: 251.

CAPITAL SOCIAL 25.000.000

CASA CENTRAL BARCELONA

Préstamos hipotecarios, negociación y descuentos de letras, cuentas corrientes a la vista y a plazos fijos, y en general toda clase de operaciones bancarias.

ACCIONES 6 p8

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE
ANTONI GILI (A) COMUNA
Y

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO: Artá--Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DERAÇA
GUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADO-
RES; ANELLES, PLANS I CONSULTES.
--(4) CONSELL-MALLORCA--

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n. 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES
PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Ensaimades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA **Victoria**

ES FORN NOU

DEN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans
panets, galletes, bescuits, rollets, i tota
classe de pasticeria.

TA BE SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prontut i economia.

DESPAIG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá i Palma i hei
va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota
classe d'encàrregs

Direcció a Palma: Harina 8. An es cos-
tat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º 5

Tienda Vicenç

PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS

EN

Tejidos y toda clase

de

Merceria comestibles

Perfumeria

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER

PFAFF E IMPERI

y toda clase de instrumentos

J V. CALLE DE A BLANES 38

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l'Estació.
Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés
punts de Mallorca a preus convenguts

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

} ARTÁ.

NAUMAN

MAQUINAS PARA

COSEK Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI